

Структура уроку вивчення нової букви

I. Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань.

Види робіт:

- ✓ Читання учнями напам'ять віршів, скоромовок про вивчену букву, розгадування загадок;
- ✓ Словниково-логічні вправи;
- ✓ Розв'язування фонетичних задач з якісною характеристикою звуків;
- ✓ Конструювання та моделювання слів, словосполучень, речень;
- ✓ Алфавітне називання вивчених букв, розпізнавання знайомих літер серед інших.

III. Підготовчі артикуляційно-слухові вправи.

Види робіт:

- ✓ Заучування напам'ять (загадки, прислів'я, скоромовки);
- ✓ Виділення звуків із зручної позиції: активне вимовляння виділених звуків;
- ✓ Спостереження за артикуляційними особливостями;
- ✓ Віднесення виділених звуків до голосних чи приголосних (зіставлення твердого та м'якого);
- ✓ Позначення звуків умовними значками;
- ✓ Вправи на впізнавання звуків у заданих учителем словах;
- ✓ Самостійний добір учнями слів із звуками в різних позиціях;
- ✓ Аналітичні і синтетичні вправи із звуками (на утворення та аналіз складів-злиттів).

IV. Ознайомлення з буквою.

Види робіт:

- ✓ Алфавітна назва букви;
- ✓ Демонстрація малої й великої літери, їх структурний аналіз;
- ✓ Друкування букви на дошці(у зошиті, повітрі);
- ✓ Ігрові вправи.

Вправи з читання:

- Складання складів;
- Читання складових таблиць;
- Читання слів у колонках з опорою на виділені злиття.

V. Робота з підручником.

Види робіт:

- ✓ Читання колонок слів за букварем;
- ✓ Аналіз ілюстрацій;
- ✓ Робота з моделями слів, речень, їх аналіз;
- ✓ Бесіда-аналіз на тему тексту;
- ✓ Читання тексту вчителем (учнями);
- ✓ Колективне(індивідуальне) читання – аналіз речень, тексту.

VII. Творча робота.

Види робіт:

- ✓ Складання моделей складів, слів, речень за ознакою, вказаною вчителем;
- ✓ Читання-прогнозування;
- ✓ Піктографічне читання;
- ✓ Складання речень за малюнком;
- ✓ Впізнавання літери за описом;
- ✓ Складання розповіді про букву.

VIII. Підсумок уроку.

Види робіт:

- ✓ Розгадування фонетичних задач;
- ✓ Розповідь учнів про найцікавіші завдання уроку;
- ✓ Пригадування вивченого;
- ✓ Алфавітне називання вивчених букв.

Конспект уроку читання на вивчення нової букви.

Тема. Звуки [x], [x']; буква Хх.

Мета: ознайомити учнів із літерою Хх, її алфавітною назвою, звуковим значенням; учити учнів правильно артикулювати звук [x]; виробляти навички читання складів, слів із літерою Х («ха»); розвивати вміння робити звуко-буквений аналіз слів; читати деформовані речення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати любов і бережливе ставлення до рідного краю, до тварин.

Обладнання: фішки на позначення голосних і твердих та м'яких приголосних звуків; таблиця з друкowanими великою і малою буквами Хх; предметні малюнки із зображенням хом'яка і ховраха, гороху і горіха; плакат із зображенням хом'ячка, який несе зернятка до своєї нірки, для читання складів, надрукованих на стежці.

ХІД УРОКУ

I. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ

1. Повторення вивчених звуків і букв.

— Подивіться на букви, надруковані на дошці. Назвіть літери, які ми вже вивчили.

а е и і о у б в г г д з
й к л м н п р с т ч ь

— Назвіть літери, що позначають голосні звуки, приголосні звуки.

— Яка буква не позначає жодного звука? (ь)

— Яка буква позначає один приголосний м'який звук? (й)

2. Читання речень.

— Прочитайте речення, вставляючи букви, яких не вистачає.

За..чик стрибав по березовому га..очку.
Він зустрів зна..ому лисоньку у старі.. норі.
Співучи.. солове..ко сидів на калиновому гіллі.

— Яку літеру ви додавали в слова?

— Який текст нагадали вам ці речення? (Народну пісеньку «Зайчику, зайчику».)

II. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ І ЗАВДАНЬ УРОКУ

Сьогодні на уроці ми вивчимо ще одну букву, що позначає приголосні звуки. Це допоможе нам наблизитися до мети — вивчити всю українську абетку і навчитися самостійно читати.

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Виділення звуків [x], [x'] із мовлення.

Учитель вивішує на дошці зображення хом'яка і ховраха.

— Чи знайомі вам ці тваринки? Як вони називаються? Чим схожі хом'як і ховрах?

— Послухайте **про пригоду двох друзів**.

Одного разу Хом'ячок і Ховрашок збирали зерна в полі. Вони старанно засовували за щічки зернятко за зернятком. Довго трудилися друзі. Нарешті зібралися нести зерна до своїх хаток. Але раптом звірятка подивилися одне на одного. І такі вони були кумедні з напханими щоками, що не втрималися друзі і почали сміятися.

— Ха-ха-ха! — сміявся Ховрашок.

— Хі-хі-хі! — бурмотів йому Хом'ячок.

І всі зерна в них розсипалися. Довелося друзям знову братися дороботи.

Запитання:

— Чому звірятка розсипали зерна? Як сміявся Ховрашок? Який перший звук він вимовляв при цьому?

— А як сміявся Хом'ячок? Чим його перший звук відрізняється від того, що вимовляв Ховрашок?

Учні вимовляють окремо хором звуки [x], [x']. З'ясовують, що це приголосні звуки, один із яких твердий, а другий — м'який. *(Під час вимови звука [x] задня частина язика зближується із заднім краєм твердого піднебіння і суміжною з ним частиною м'якого піднебіння, у результаті чого утворюється щілина. Унаслідок тертя повітря об краї цієї щілини виникає шум. Голосові зв'язки не напружені, голос не утворюється. Тому звук [x] — глухий; він має пару — дзвінкий звук [g].)*

2. Артикуляція звуків [x], [x'], порівняння зі звуками [г], [г'].

— Вимовте парами звуки [г] — [x], [г'] — [x']. Прослідкуйте за роботою язика і губ.

Діти уточнюють, що приголосні звуки [х] — [х'] творяться так само, як і звуки [г] — [г'], тільки вимовляються без участі голосу, глухо.

3. Упізнавання звуків [х], [х'] у словах.

— Послухайте слова. Якщо в них є твердий приголосний звук [х], то плесніть у долоні, якщо м'який приголосний [х'], то не плескайте.

Слова для роботи: хом'як, ховрах, хіхикати, хатка, вхід, слухати, ходити, вихід, хліб.

— Послухайте слова і скажіть, де в них чується звук [х]: на початку, в середині, у кінці слова?

Слова для роботи: хвиля, похід, халат, муха, мох, горох, хмара, сміх, мухомор.

4. Ознайомлення з буквою Х.

Учитель повідомляє, що приголосні звуки [х], [х'] на письмі позначаються великою і малою буквами Х. Назва букви нібито теж сміється. Показує велику і малу букви на таблиці.

— Роздивіться букви. Чим вони схожі, а чим відрізняються? (Однакові за формою, різні за розміром.)

— Порівняйте букви Х і К, Х і М. Що між ними спільного?

— На що схожа буква Х? Послухайте, як про це говориться у віршах.

Уявіть собі малюнки до них.

Хрестиком хустинку

Мама вишивала.

Букву Х Христинка

Вишиту впізнала.

Ось обценьки розійшлися,

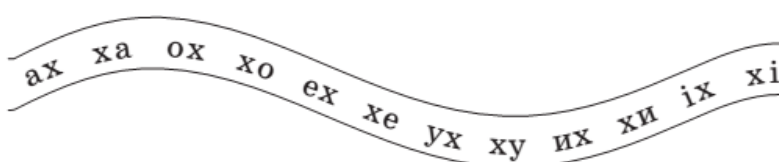
Розсміялись: — Ха-ха-ха!

І веселі ці обценьки

Схожі з літерою Х.   *І. Січовик*

5. Читання складів із буквою Х.

(Вивішую плакат із зображенням хом'ячка, який несе зернятка до своєї нірки. На стежці надруковані склади).

— Допоможіть хом'ячку донести зернятка до нірки. Прочитайте склади.

6. Фізкультхвилинка.

7. Читання слів із буквою Х за променеподібною схемою .

— Розгорніть букварі. Роздивіться малюнки вгорі сторінки 96. Що на них зображено? Проаналізуйте звукові схеми під малюнками.

(Наприклад, учні з'ясовують, що в слові МУХОМОР три склади, останній із яких наголошений. У перших двох складів є злиття приголосного твердого звука з голосним. Останній склад має три звуки: приголосний твердий, голосний і приголосний твердий.)

— Прочитайте слова, додаючи звук [x] за схемою з промінцями. Що таке МОХ, ПУХ? Складіть речення з цими словами.

8. Читання-інтонування вигуків.

— Роздивіться наступне завдання. На яке питання треба дати відповідь?

(Коли ми так говоримо?)

— Прочитайте перший вигук (Ох-ох-ох!) Коли так говорять? З яким настроєм, інтонацією? (Коли людина сумує, або коли їй важко, вона втомилася.)

Прочитайте вигук хором, передайте голосом настрої сумної людини.

— Прочитайте другий вигук. (Ах-ах-ах!) А тут який настрої можна передати? Коли ми так говоримо? (Коли захоплюємося чим-небудь.)

Прочитайте цей вигук так, ніби-то ви побачили щось дуже красиве.

Аналогічно опрацьовуються інші вигуки. (УХ-УХ-УХ! читається так, ніби-то робляться різкі важкі рухи, наприклад людина рубає дрова сокирою.

ХА-ХА-ХА! читається радісно, весело.)

— Роздивіться дівчинку, намальовану біля надрукованих вигуків. Який саме з них підходить до її настрою? Прочитайте його хором.

9. Читання слів із буквою Х.

— Прочитайте слова в першому стовпчику. Чим відрізняються слова ГОРОХ і ГОРІХ? Хто такий ХОВРАХ? Де розташована буква Х у цих словах?

— Прочитайте слова другого стовпчика. Що спільного в словах МУХА і МУХОМОР? Чи є однаковий склад у словах МУХА і ЧЕРЕПАХА?

— Прочитайте третій стовпчик слів. Чим відрізняються значення слів ХАТА і ХАТИНКА?

Ці слова називають хату по різному: звичайна ХАТА, маленька хата — ХАТИНКА.)

— Хто зображений унизу с. 96? Що незвичайного в цій черепазі? (У неї на голові – капелюх.)

— Прочитайте вірш про черепаху. Як ви розумієте слово чепуруха? (Чепурний – старанно вдягнений, акуратний, охайний.)

10. Опрацювання колискової пісеньки .

— Чи подобаються вам українські пісні? Які саме?

— Чи співали вам мами і бабусі колискові пісні? Пригадайте які.

— Навіщо і як співають колискові? (Тихо, протяжно, лагідно, щоб заколисати дитинку.)

— Послухайте колискову, що надрукована в букварі. Які саме слова навіюють у ній сон? Учитель читає текст повільно, ніжно. Після цього діти читають текст напівголосно самостійно.

— Хто збирається колихати дитину? (Сон і дрімота.)

— Знайдіть у тексті добрі, лагідні слова. (Хатинка теплесенька, дитина малесенька.)

— Підготуйтеся до виразного читання вголос.

11. Відгадування загадок.

— Прочитайте загадку. Про яку це корову і якого це вола йдеться?

— Що може бути чорним і побороти всіх людей, тобто змусити їх кинути всі справи і лягти поспати. (Ніч.)

— Тоді що це за білий віл, який звів, підняв усіх людей? (День.)

— Які ще загадки про день і ніч ви знаєте? Що в них є спільне?

Аналогічно аналізується загадка про місяць і зорі.

IV. ПІДСУМОК УРОКУ

— Із якими звуками ми працювали сьогодні на уроці?

— Якими буквами вони позначаються?

— Спробуйте назвати якомога більше слів зі спільною частинкою —словом ХЛІБ. (Хлібний, хлібець, хлібороб, хлібопекарня, хліборізка, хлібосол.)

— Відгадайте ребуси.

(Вата.)

(Горох (горіх).)